

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	1Cdo/32/2022
Identifikačné číslo spisu:	8310206444
Dátum vydania rozhodnutia:	13.12.2023
Meno a priezvisko:	JUDr. Radoslav Svitana
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2023:8310206444.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobcu V. Q. S., narodeného XX. Q. XXXX, W. - F. XXX, zastúpeného advokátom JUDr. Mariánom Rojkom, Považská Bystrica, Železničná 90/12, proti žalovanému LESY Slovenskej republiky, štátny podnik, Banská Bystrica, Námestie SNP 8, IČO: 36 038 351, zastúpenému advokátkou JUDr. Valériou Brečkovou, Snina, Dal'kovská 470/14, o náhradu škody, úhradu nájomného a iné, vedenom na Okresnom súde Humenné pod sp. zn. 11C/13/2010, o dovolaní žalovaného proti rozsudku Krajského súdu v Prešove zo dňa 31. augusta 2021 č. k. 19Co/43/2020-581, takto

rozhodol:

Rozsudok Krajského súdu v Prešove zo dňa 31. augusta 2021 č. k. 19Co/43/2020-581 v časti, v ktorej potvrdil rozsudok Okresného súdu Humenné zo dňa 19. decembra 2018 č. k. 11C/13/2010-428 v spojení s opravným uznesením zo dňa 17. júla 2020 č. k. 11C/13/2010-562 vo výroku I. o povinnosti žalovaného zaplatiť žalobcovi 4 534,38 eur a úroky z omeškania a v časti, v ktorej zmenil rozsudok súdu prvej inštancie v spojení s opravným uznesením vo výroku I., čo do ďalšieho úroku z omeškania, ako aj rozsudok Okresného súdu Humenné zo dňa 19. decembra 2018 č. k. 11C/13/2010-428 v spojení s opravným uznesením Okresného súdu Humenné zo dňa 17. júla 2020 č. k. 11C/13/2010-562 vo výroku o povinnosti žalovaného zaplatiť žalobcovi 4 534,38 eur s úrokom z omeškania z r u š u j e a vec vracia Okresnému súde Humenné na ďalšie konanie.

Vo zvyšnej časti dovolanie žalovaného o d m i e t a.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Humenné (ďalej aj „súd prvej inštancie“) rozsudkom zo dňa 19. decembra 2018 č. k. 11C/13/2010-428 v spojení s opravným uznesením zo dňa 17. júla 2020 č. k. 11C/13/2010-562 uložil žalovanému povinnosť zaplatiť žalobcovi sumu 4 534,38 eur spolu s úrokmi z omeškania (ktoré boli v rozsudku špecifikované na polročnej báze), v prevyšujúcej časti žalobu zamietol, rozhodol o trovách konania a o povinnosti žalovaného zaplatiť súdny poplatok. Rozhodol tak o žalobe, ktorou sa právna predchodkyňa žalobcu pôvodne domáhala náhrady škody, úhrady nájomného a určenia neplatnosti dohody o vydaní majetku. Po zastavení konania v časti o náhradu škody a po právoplatnom zamietnutí žaloby o určenie neplatnosti dohody o vydaní majetku zostal predmetom konania nárok na úhradu

nájomného vo vzťahu k 1 parcely č. 1664/4 o výmere 112 431 m², zapísanej na LV č. XXX k. ú. A..

1.1. Súd prvej inštancie s odkazom na ustanovenia § 22 zákona č. 229/1991 Zb. o úprave vlastníckych vzťahov k pôde a inému poľnohospodárskemu majetku, § 101, § 663, § 671 ods. 2 zákona č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník zdôvodnil rozhodnutie tým, že žalobca je podielovým spoluvlastníkom predmetnej parcely s veľkosťou spoluvlastníckeho podielu 1, pričom táto parcela podľa zákona č. 229/1991 Zb. nebola vydaná právnej predchodkyňi žalobcu a z tohto dôvodu vznikol dňom účinnosti zákona nájomný vzťah, z ktorého žalobcovi vznikol nárok na zaplatenie nájomného. Ďalej súd prvej inštancie s odkazom na predchádzajúce zrušujúce uznesenie Krajského súdu v Prešove konštatoval, že žalobca má nárok na nájomné vo výške stanovenej vyhláškou Ministerstva financií, cien a miezd č. 205/1988 Zb. (v opravnom uznesení doplnil, že aplikoval ustanovenie § 14 ods. 1 písm. c) tejto vyhlášky), pričom nájomné vypočítal ako 4 % ročne z ceny pozemku 3 Sk/m².

2. Na odvolanie žalobcu aj žalovaného Krajský súd v Prešove (ďalej aj „odvolací súd“) rozsudkom z 31. augusta 2021 č. k. 19Co/43/2020-581 rozsudok súdu prvej inštancie v spojení s opravným uznesením potvrdil vo výroku I. o povinnosti žalovaného zaplatiť žalobcovi 4 534,38 eur a (presne špecifikovanú) časť úrokov z omeškania a vo výroku II. o zamietnutí žaloby v prevyšujúcej časti, čo do premlčaného nároku; zmenil rozsudok v spojení s opravným uznesením vo výroku I., čo do ďalšieho (tiež presne špecifikovaného) úroku z omeškania; zrušil rozsudok v spojení s opravným uznesením vo výroku III. o trovách konania a výroku IV. o povinnosti žalovaného zaplatiť na účet Okresného súdu Humenné súdny poplatok a v rozsahu zrušenia vrátil vec súdu prvej inštancie na ďalšie konanie a nové rozhodnutie. (Poznámka dovolacieho súdu: Odvolací súd vo výroku rozsudku odkázal na výroky I., II., III. a IV. rozsudku súdu prvej inštancie, avšak súd prvej inštancie vo svojom rozsudku ani v opravnom uznesení výroky rozsudku neočíslaval rímskymi číslami.)

2.1. K námietke žalovaného týkajúcej sa nariadenia pojednávania súdom prvej inštancie napriek prebiehajúcej rokovaniu o mimosúdnom riešení sporu odvolací súd uviedol, že strany sporu mali vzhľadom na dĺžku vedeného sporu (vyše 15 rokov) dostatočný čas, aby svoj spor urovnali formou zmiernu. Ak tak neučinili, a to ani po rozhodnutí súdu prvej inštancie, je zrejmé, že ku konsenzu nedošlo. Ak by súd vychádzal stranám sporu opakovane v ústrety v návrhoch na odročenie pojednávania, mohol by takýto postup byť vyhodnotený ako prieťahy v konaní a nesprávny úradný postup. K odvolacej námietke, že pozemok mal charakter združených pozemkov a jeho správu vykonával nielen žalovaný, ale tiež roľnícke družstvo, odvolací súd konštatoval, že išlo o nové tvrdenie žalovaného, ktoré neuvádzal v konaní pred súdom prvej inštancie, pričom strany sporu boli poučené o sudcovskej koncentrácii. V konaní bolo preukázané, že parcela č. 1644/4 k. ú. A. o výmere 112 431 m² nebola vyčlenená z nájmu lesnej organizácie. Žalovaný v priebehu konania nepreukázal zmenu, čo do rozlohy tohto lesného pozemku, resp. jeho odčlenenia na iné účely. Rovnako za nedôvodnú odvolací súd považoval námietku žalovaného, že výška nájmu mala byť určená znaleckým dokazovaním, lebo ak žalovaný počas konania pred súdom prvej inštancie nežiadal určenie nájomného znaleckým posudkom, v odvolacom konaní už znalecké dokazovanie nemôže navrhnúť.

3. Proti uvedenému rozsudku dovolacieho súdu podal žalovaný dovolanie z dôvodov podľa § 420 písm. f) a podľa § 421 ods. 1 písm. b) Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“). Navrhol, aby dovolací súd zrušil napadnutý rozsudok dovolacieho súdu a vec mu vrátil na ďalšie konanie. Uviedol, že odvolací súd nezodôvodnil rozhodnutie vyčerpávajúcim spôsobom zo všetkých relevantných skutkových a právnych hľadísk. V rozsudku absentuje dostatočné objektívne hodnotenie zistených skutočností, hodnotenie toho, čo mal súd za preukázané a čo nie, hodnotenia jednotlivých dôkazov a následne aplikovanie práva na daný skutkový stav. K porušeniu jeho práva na spravodlivý proces malo dôjsť tým, že odvolací súd sa nedostatočným spôsobom vysporiadal s jeho námietkami uvedenými v odvolaní, a to:

3.1. - S námietkou, že súd prvej inštancie na pojednávaní dňa 19. decembra 2018 rozhodol v neprítomnosti oboch strán napriek tomu, že žalovaný prostredníctvom svojej právnej zástupkyne po dohode s právnym zástupcom žalobcu písomným podaním zaslaným súdu prvej inštancie elektronicky dňa 17. decembra 2018 ospravedlnil svoju neúčasť na pojednávaní a požiadal o jeho odročenie z dôvodu prebiehajúcich rokovaní o mimosúdnom vyriešení sporu. Žalovaný preto zastáva názor, že na konanie pojednávania neboli splnené zákonné podmienky a súd tým odňal žalovanému možnosť konať pred súdom.

3.2. - S námietkou, že súd prvej inštancie dospel k nesprávnym právnym záverom, že priamo na základe § 22 ods. 2 zákona č. 229/1991 Zb. vznikol nájomný vzťah na celú uvedenú plochu - 1/2 parcely č. 1664/4 k. ú. A. o výmere 112 431 m². Tento pozemok mal charakter tzv. združených pozemkov a jeho správu zabezpečoval nielen žalovaný, ale aj roľnícke družstvo. Z uvedeného dôvodu aj v čase, kedy sa riešilo odovzdávanie týchto pozemkov pôvodným majiteľom (v r. 1991 až 1993), boli oprávnenými osobami nielen žalovaný, ale aj Poľnohospodárske družstvo Háj. Žalovanému vznikol teda nájomný vzťah iba na tých častiach pozemku, kde podľa zákona č. 326/2005 vykonával obhospodarovanie on. Navyše súd prvej inštancie vychádzal z výmery parcely 112 431 m², pričom na aktuálnom LV č. XXX k. ú. A. je výmera uvedeného pozemku 95 962 m², čomu zodpovedá spoluvlastnícky podiel žalobcu 47 981 m². Žalovaný zdôraznil, že už v priebehu konania poukazoval na to, že z parcely zapísanej na LV č. XXX k. ú. A. bola v jeho zákonnej správe do roku 2002 výmera 3,72 ha a od roku 2002 výmera 4,08 ha, zostávajúca výmera bola a je v užívaní tretích osôb, konkrétne v podaní zo dňa 10. marca 2011, ktorého prílohou bol aj výťah z lesného hospodárskeho plánu na roky 2002-2011, vrátane schvaľovacej doložky a porastová mapa. Výmeru parcely č. 1664/4 - 9,5962 ha preukázal aktuálnym výpisom z listu vlastníctva č. 684, ktorý priložil k odvolaniu. Odvolací súd sa teda v napádanom rozhodnutí nevysporiadal s dôkazmi, ktoré v priebehu konania predložil žalovaný a ktoré mohli mať zásadný vplyv na jeho rozhodovanie.

3.3. - S námietkou týkajúcou sa výšky priznaných náhrad 4 % podľa vyhlášky č. 205/1988 Zb. Podľa žalovaného v danom prípade mala byť náhrada za dočasné užívanie pozemkov vypočítaná percentuálnou sadzbou z cien poľnohospodárskej pôdy v súlade s § 16 ods. 2 písm. d) citovanej vyhlášky, t. j. 0,5 % pri iných pozemkoch z dôvodu, že zákon č. 229/1991 Zb. sa vzťahuje na pôdu, ktorá tvorí poľnohospodársky pôdny fond a na pôdu, ktorá tvorí lesný pôdny fond. Zakotvuje to jednak § 1 ods. 1 písm. a) tohto zákona a potvrdzuje to aj § 22 ods. 1 citovaného zákona. Vzhľadom na to, že vyhláška č. 205/1988 Zb. neobsahuje výpočet náhrad výslovne pre lesné pozemky, pri ich výpočte sa analogicky malo vychádzať z kategorizácie stanovenej zákonom č. 221/1991 Zb. S uvedenou námietkou žalovaného sa odvolací súd žiadnym spôsobom nevysporiadal, čím podľa názoru žalovaného založil dovolací dôvod podľa § 420 písm. f) CSP.

3.4. K prípustnosti dovolania podľa § 421 ods. 1 písm. b) CSP dovolateľ uviedol, že je potrebné, aby dovolací súd zaujal stanovisko k právnym otázkam, či v prípade vzniku tzv. prikázaného nájmu na základe zákona č. 229/1991 Zb. je nájomca povinný platiť nájomné len za reálne užívanú výmeru, t. j. za správu na príslušných lesných dielcoch, uloženú mu príslušným orgánom štátnej správy prostredníctvom lesného hospodárskeho plánu alebo aj za výmeru, ktorú neužíva a či sa na výšku náhrad za dočasné užívanie pozemkov vzťahuje § 16 ods. 2 písm. d) vyhlášky č. 205/1988 Zb. alebo § 16 ods. 1 písm. c) tejto vyhlášky. Žalovaný je toho názoru, že súd prvej inštancie nepostupoval správne, ak žalobcovi priznal nárok na nájomné na celý spoluvlastnícky podiel žalobcu o výmere 1 z pôvodnej výmery 112 431 m², teda aj na pozemky, ktorých obhospodarovateľom nie je žalovaný. Nesprávne postupoval aj pri určení náhrad za dočasné užívanie pozemkov vo výške 4 % podľa vyhlášky č. 205/1988 Zb. Keďže odvolací súd sa k týmto právnym otázkam vyjadril nedostatočne, resp. sa nevyjadril vôbec, je potrebné, aby k nim zaujal stanovisko najvyšší súd.

4. Žalobca v písomnom vyjadrení k dovolaniu žalovaného navrhol, aby dovolací súd dovolanie odmietol, prípadne zamietol. Uviedol, že je dostatočne zrejmé, čoho a z akých dôvodov sa strany domáhali, čo navrhovali, z ktorých skutočností a dôkazov súdy vychádzali, akými úvahami sa riadil súd prvej inštancie, ako ich posudzoval odvolací súd, aké závery zaujal k jeho právnemu posúdeniu. Vo vzťahu k dovolacím dôvodom podľa § 420 písm. f) CSP žalovaný opakuje námietky, ktoré uvádzal už v prvostupňovom aj odvolacom konaní a s ktorými sa vysporiadal súd prvej inštancie ako aj odvolací súd. Dovolanie podľa žalobcu neobsahuje náležitosti podľa § 432 ods. 2 CSP, dovolateľ neuvádza právne posúdenie veci, ktoré pokladá za nesprávne a v čom spočíva nesprávnosť tohto právneho posúdenia. Predmetom konania bolo zaplatenie nájomného na základe nájomného vzťahu, ktorý vznikol priamo zo zákona podľa § 22 ods. 2 zákona č. 229/1991 Zb. za 1 parcely č. 1664/4 o výmere 112 431 m², zapísanej na LV č. XXX k. ú. A.. Bolo nesporné, že medzi právnou predchodkyňou žalobcu a žalovaným ako povinnou osobou nebola uzavretá dohoda o vydaní-vrátení majetku. Do úvahy neprichádza nájomné len za reálne užívanú časť podľa lesného hospodárskeho plánu. Oprávnená osoba má podľa zákona č. 229/1991 Zb. nárok na nájomné za celú plochu, na ktorú nebola uzavretá dohoda o

užívání majetku, a nie podľa toho, čo skutočne žalovaný užíva, a to z dôvodu, že ide o nájom vzniknutý zo zákona.

5. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „dovolačný súd“, resp. „najvyšší súd“) ako súd príslušný na rozhodnutie o dovolaní (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana sporu, v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) po preskúmaní, či dovolanie obsahuje zákonom predpísané náležitosti (§ 428 CSP) a či sú splnené podmienky podľa § 429 CSP, dospel k záveru, že dovolanie žalovaného je v časti týkajúcej sa priznaného nájomného s úrokmi z omeškania prípustné a dôvodné, preto bolo potrebné rozsudok odvolacieho súdu v tejto časti zrušiť (§ 449 ods. 1 CSP). Keďže dôvody nesprávnosti rozhodnutia sa vzťahujú aj na rozsudok súdu prvej inštancie a nápravu nie je možné dosiahnuť iba zrušením rozhodnutia odvolacieho súdu, bolo potrebné zrušiť aj rozsudok súdu prvej inštancie (§ 449 ods. 2 CSP) v príslušnej časti a vec vrátiť súdu prvej inštancie na ďalšie konanie (§ 450 CSP).

6. Pokiaľ ide o dovolacie dôvody podľa § 420 písm. f) CSP, najvyšší súd opakovane vyjadril záver, v zmysle ktorého právo na súdnu ochranu nie je absolútne a v záujme zaistenia právnej istoty a riadneho výkonu spravodlivosti podlieha určitým obmedzeniam. Toto právo, súčasťou ktorého je tiež právo domôcť sa na opravnom súde nápravy chýb a nedostatkov v konaní a rozhodovaní súdu nižšieho stupňa, sa v civilnom sporovom konaní zaručuje len vtedy, ak sú splnené všetky procesné podmienky, za splnenia ktorých môže súd konať a rozhodnúť o veci samej. Platí to pre všetky štádiá konania, vrátane dovolacieho konania (1Cdo/6/2014, 3Cdo/357/2015, 4Cdo/1176/2015, 5Cdo/255/2014, 8Cdo/400/2015).

7. O mimoriadnych opravných prostriedkoch platí, že narušenie princípu právnej istoty strán, ktorých právna vec bola právoplatne skončená (meritórnym rozhodnutím predstavujúcim *res iudicata*), musí byť vyvážené sprísnenými podmienkami prípustnosti mimoriadnych opravných prostriedkov. Právnu úpravu dovolania, ktorá stanovuje podmienky, za ktorých môže byť výnimočne prelomená záväznosť už právoplatného rozhodnutia, nemožno interpretovať rozširujúco; namiesto je tu skôr reštriktívny výklad (3Cdo/319/2013, 1Cdo/348/2013, 3Cdo/357/2016, 3ECdo/154/2013, 3Cdo/208/2014). Na druhej strane však otázka posúdenia, či sú alebo nie sú splnené podmienky, za ktorých sa môže uskutočniť dovolacie konanie, je otázkou zákonnosti a jej riešenie patrí do výlučnej právomoci najvyššieho súdu (napr. IV. ÚS 35/02, II. ÚS 324/2010, III. ÚS 550/2012).

8. Naznačenej mimoriadnej povahe dovolania zodpovedá aj právna úprava jeho prípustnosti. V zmysle § 419 CSP je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie prípustné, (len) ak to zákon pripúšťa. To znamená, že ak zákon výslovne neuvádza, že dovolanie je proti tomu - ktorému rozhodnutiu odvolacieho súdu prípustné, nemožno také rozhodnutie (úspešne) napadnúť dovolaním. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v ustanoveniach § 420 a § 421 CSP.

9. Podľa § 420 písm. f) CSP je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

10. Podľa § 431 CSP dovolanie prípustné podľa § 420 možno odôvodniť iba tým, že v konaní došlo k vade uvedenej v tomto ustanovení (ods. 1). Dovolačný dôvod sa vymedzí tak, že dovolaateľ uvedie, v čom spočíva táto vada (ods. 2).

11. Citované ustanovenie § 420 písm. f) CSP v spojení s § 431 CSP zakladá prípustnosť a zároveň dôvodnosť dovolania v tých prípadoch, keď miera porušenia procesných práv strany nadobudla intenzitu porušenia jej práva na spravodlivý proces. Pod porušením práva na spravodlivý proces v zmysle tohto ustanovenia treba rozumieť nesprávny procesný postup súdu spočívajúci predovšetkým v zjavnom porušení kogentných procesných ustanovení, ktoré sa vymyká nielen zákonnému, ale aj ústavnému procesnoprávnemu rámcu a ktoré tak zároveň znamená aj porušenie ústavne zaručených

procesných práv spojených s uplatnením súdnej ochrany práva. Ide napr. o právo na verejné prejednanie veci za prítomnosti strany sporu, právo vyjadriť sa ku všetkým vykonávaným dôkazom, predvídateľnosť rozhodnutia, zachovanie rovnosti strán v konaní, relevantné konanie súdu spojené so zákazom svojvoľného postupu, ako aj právo na riadne odôvodnenie rozhodnutia (napr. rozhodnutia ústavného súdu sp. zn. II. ÚS 559/2018, III. ÚS 47/2019).

12. Najvyšší súd zdôrazňuje, že súčasťou obsahu práva na spravodlivé súdne konanie je aj právo strán sporu na také odôvodnenie súdneho rozhodnutia, ktoré jasne a zrozumiteľne odpovie na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany (§ 387 ods. 3 CSP). Nerešpektovanie tohto kogentného ustanovenia zakladá prípustnosť a dôvodnosť dovolania. Dodržiavanie povinnosti odôvodniť rozhodnutie má zaručiť transparentnosť a kontrolovateľnosť rozhodnutí súdov, a tak vylúčiť svojvoľu v tomto procese. V právnom štáte by nemali vzniknúť pochybnosti, či sa súd s určitou, stranou sporu výslovne prezentovanou otázkou zaoberal, alebo nie; odpoveď by mala byť zrejmá z odôvodnenia súdneho rozhodnutia.

13. K argumentácii žalobcu stanoviskom občianskoprávného kolégia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky uverejneným pod R 2/2016, podľa ktorého nepreskúmateľnosť rozhodnutia zakladá inú vadu konania v zmysle § 241 ods. 2 písm. b) Občianskeho súdneho poriadku a len výnimočne, keď písomné vyhotovenie rozhodnutia neobsahuje zásadné vysvetlenie dôvodov podstatných pre rozhodnutie súdu, môže ísť o skutočnosť, ktorá zakladá prípustnosť dovolania podľa § 237 ods. 1 písm. f) Občianskeho súdneho poriadku, dovolací súd uvádza, že toto stanovisko bolo plne aplikovateľné len vo vzťahu k ustanoveniam Občianskeho súdneho poriadku, ktorý rozlišoval odňatie možnosti konať pred súdom (§ 237 ods. 1 písm. f)) a inú vadu (§ 241 ods. 2 písm. b)). Najvyšší súd i Ústavný súd SR však v súčasnosti judikujú, že z ustanovenia § 420 písm. f) CSP vyplýva, že k porušeniu práva na spravodlivý proces môže dôjsť aj nepreskúmateľnosťou napadnutého rozhodnutia, resp. absenciou zásadného vysvetlenia dôvodov podstatných pre rozhodnutie súdu (porov. 4Cdo/34/2018, 8Cdo/152/2018, 1Obdo/7/2018, 1Obdo/82/2018, 4Cdo/3/2019, 5Cdo/57/2019, 4Cdo/101/2019, 5Obdo/87/2020, II. ÚS 120/2020, I. ÚS 235/2020, IV. ÚS 443/2020, I. ÚS 515/2020, 9Cdo/7/2021, II. ÚS 45/2021, II. ÚS 169/2021, III. ÚS 439/2022). Pojem „procesný postup“ v § 420 písm. f) CSP je potrebné vyložiť v kontexte pojmu „právo na spravodlivý proces“, ktorého súčasťou je aj náležité odôvodnenie rozhodnutia (nález Ústavného súdu SR sp. zn. II. ÚS 559/2018).

14. Pokiaľ teda odvolací súd náležitým spôsobom v celom súhrne posudzovaných skutočnosti nezhodnotil odvolateľom namietané skutočnosti, resp. dostatočným spôsobom neodôvodnil ich bezvýznamnosť či irelevantnosť, odôvodnenie jeho rozhodnutia treba považovať za nedostatočné, čím porušil právo odvolateľa na spravodlivý proces a konanie zaťažil vadou v zmysle § 420 písm. f) CSP (porov. 4Cdo/120/2019). Z judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva, ako aj Ústavného súdu SR vyplýva, že nie na každý argument strany musia dať súdy odpoveď v odôvodnení rozhodnutia; ak však ide o argument, ktorý je pre rozhodnutie rozhodujúci, vyžaduje sa špecifická odpoveď práve na tento argument (Ruiz Torija c. Španielsko z 9. decembra 1994, ods. 29, Hiro Balani c. Španielsko z 9. decembra 1994, Georgiadis c. Grécko z 29. mája 1997, Higgins c. Francúzsko z 19. februára 1998). Ústavný súd vyslovil, že súčasťou obsahu základného práva na spravodlivý proces je aj právo účastníka konania na také odôvodnenie súdneho rozhodnutia, ktoré jasne a zrozumiteľne dáva odpovede na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany, t. j. s uplatnením nárokov a obranou proti takému uplatneniu (napr. rozhodnutia ústavného súdu sp. zn. IV. ÚS 115/03, III. ÚS 119/03). Povinnosťou všeobecného súdu je uviesť v rozhodnutí dostatočné a relevantné dôvody, na ktorých svoje rozhodnutie založil. Dostatočnosť a relevantnosť týchto dôvodov sa musí týkať tak skutkovej, ako i právnej stránky rozhodnutia (napr. rozhodnutie ústavného súdu sp. zn. III. ÚS 107/07).

15. Dovolacie dôvody podľa § 420 písm. f) CSP videl dovolateľ v tom, že odvolací súd sa nedostatočne vysporiadal s jeho tromi námietkami uvedenými v odvolaní. Pokiaľ ide o prvú námietku - že súd prvej inštancie rozhodol na pojednávaní v neprítomnosti oboch strán napriek tomu, že žalovaný požiadal o odročenie pojednávania z dôvodu prebiehajúcich rokovaní o mimosúdnom vyriešení sporu, odvolací súd sa s touto námietkou dostatočne vysporiadal, keď konštatoval, že strany sporu mali dostatočný čas, aby

spor urovnali formou zmieru. Po viac ako 15 rokoch súdneho konania by odročenie pojednávania z takéhoto dôvodu mohlo byť považované za prieťah v konaní. Toto vyjadrenie odvolacieho súdu považuje dovolací súd nielen za dostatočné, ale aj za vecne (procesnoprávne) správne. Za uvedených okolností pokiaľ súd včas oznámil strane, že jej žiadosti o odročenie pojednávania nevyhovie (nedostatok takéhoto oznámenia dovolateľ nenamietal) a na pojednávaní vec prejednal a rozhodol, hoci aj v neprítomnosti strán, postupoval v súlade s procesnými predpismi, teda sa nedopustil nesprávneho procesného postupu, ktorým by mohlo byť porušené právo dovolateľa na spravodlivý proces.

16. S druhou odvolacou námietkou sa odvolací súd v odôvodnení napadnutého rozhodnutia vysporiadal len čiastočne. Žalovaný v odvolaní namietal nesprávnosť právneho záveru súdu prvej inštancie, že nájomný vzťah vznikol zo zákona (podľa § 22 ods. 2 zákona č. 229/1991 Zb.) k celej parcele č. 1664/4 (ku ktorej spoluvlastnícky podiel žalobcu je 1, teda mu patrí 1 nájomného za celú parcelu), pričom žalovaný nevykonával správu celej parcely, ale len jej časti a okrem toho na aktuálnom liste vlastníctva bola výmera uvedeného pozemku nižšia, než z ktorej vychádzal súd prvej inštancie. Odvolací súd k tomu konštatoval, že išlo o nové skutkové tvrdenia žalovaného v odvolacom konaní, pričom predmetná parcela nebola vyčlenená z nájmu lesnej organizácie a žalovaný nepreukázal, že by došlo k zmene tohto stavu, čo do rozlohy lesného pozemku, resp. jeho odčlenenia na iné účely. Napriek tomu, že odvolací súd pritom nesprávne odkázal na tzv. sudcovskú koncentráciu konania (ktorú nebolo možné aplikovať vzhľadom na § 470 ods. 2 CSP a na to, že súdne konanie sa začalo pred účinnosťou CSP), nespochybňuje to správnosť jeho záveru o tom, že tvrdenie o nižšej výmere predmetného pozemku na aktuálnom liste vlastníctva predstavovalo novotu v odvolacom konaní (§ 366 CSP), pričom je možné k tomu ešte poznamenať, že pre určenie povinnosti platiť nájomné za minulé obdobie nie je určujúca aktuálna výmera pozemku, ale stav v čase, za ktorý sa má nájomné platiť.

17. Tvrdenie odvolacieho súdu o novote v odvolacom konaní však neobstoí vo vzťahu k námietke žalovaného, že v predmetnom čase nevykonával správu (obhospodarovanie) celej parcely č. 1664/4, ale išlo o združené pozemky, ktoré obhospodaroval v zmysle platného lesného hospodárskeho plánu spoločne s roľníckym družstvom. Toto tvrdenie totiž žalovaný prezentoval už na pojednávaní súdu prvej inštancie dňa 11. marca 2011 a už vtedy ho podložil výpisom z katastra nehnuteľností a ďalšími listinami. Súd prvej inštancie sa k tejto argumentácii žalovaného vyjadril v odôvodnení rozsudku tak, že nejde o vzťah z bezdôvodného obohatenia, ale o nájomný vzťah vzniknutý priamo zo zákona, preto má žalobca nárok na nájomné za celú plochu, na ktorú nebola uzavretá dohoda o užívaní majetku. Tento právny záver žalovaný v odvolaní spochybnil, keď uviedol, že nájomný vzťah s ním ako nájomcom vznikol (zo zákona) len na tých častiach pozemku, kde podľa zákona č. 326/2005 Z. z. o lesoch on vykonával obhospodarovanie v zmysle lesného hospodárskeho plánu. Odvolací súd sa v odôvodnení napadnutého rozsudku vôbec nezaoberal touto argumentáciou žalovaného, len ju - ako už bolo uvedené vyššie - nesprávne označil za novotu v odvolacom konaní. Išlo pritom o jeden z kľúčových argumentov žalovaného, ktorým (vo vzťahu k časti žalobcom žiadaného nájomného) spochybňoval svoju pasívnu vecnú legitímáciu v tomto spore.

18. Dovolací súd musel dať za pravdu žalovanému aj v tom, že odvolací súd sa vôbec nevysporiadal s jeho treťou odvolacou námietkou, týkajúcou sa spôsobu výpočtu nájomného. Zo súdneho spisu, ale napokon aj zo samotného dovolaním napadnutého rozsudku, v ktorom odvolací súd citoval z odvolania žalovaného, je zjavné, že žalovaný v odvolaní namietal priznanie nájomného vo výške 4 % podľa vyhlášky č. 205/1988 Zb. (pričom súd prvej inštancie až v opravnom uznesení uviedol, ktoré konkrétne ustanovenie citovanej vyhlášky aplikoval - poznámka dovolacieho súdu), nakoľko podľa žalovaného mala byť náhrada za dočasné užívanie pozemkov vypočítaná podľa § 16 ods. 2 písm. d) citovanej vyhlášky vo výške 0,5 % ročne z ceny pôdy tak ako pri „iných pozemkoch“. Touto právnou argumentáciou žalovaného sa odvolací súd v odôvodnení napadnutého rozsudku vôbec nezaoberal. Aj v tomto prípade išlo o dôležitý argument žalovaného, ktorým spochybňoval správnosť výpočtu nájomného.

19. Vychádzajúc z uvedeného najvyšší súd dospel k záveru, že odvolací súd vo výrokoch napadnutého rozsudku (tak v potvrdzujúcom, ako aj v zmeňujúcom výroku) v častiach týkajúcich sa priznanej povinnosti žalovaného zaplatiť žalobcovi nájomné a s tým súvisiace úroky z omeškania nezohľadnil

vyššie citované východiská ochrany práva na spravodlivý proces, konkrétne tým, že sa nevysporiadal s dvoma kľúčovými odvolacími argumentmi žalovaného, preto jeho prístup pri rozhodovaní nemožno hodnotiť inak ako taký, ktorý odporuje obsahu základných práv zaručených v čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 6 ods. 1 Európskeho dohovoru o ochrane ľudských práv a slobôd, t. j. ako porušenie práva žalovaného na spravodlivý proces. Preto bolo dovolanie podľa § 420 písm. f) CSP v tejto časti nielen prípustné, ale aj dôvodné a bolo potrebné napadnutý rozsudok odvolacieho súdu v uvedenej časti zrušiť. Keďže dôvody zrušenia (potreba dostatočne sa vysporiadať s námietkami žalovaného) sa týkali aj rozsudku súdu prvej inštancie (o to viac, že - ako už bolo uvedené vyššie - tento súd v opravnom uznesení opravil nielen kompletne celý výrok rozsudku, ale dopĺňal aj dôvody rozhodnutia, vrátane právneho základu pre výpočet nájomného, čo len ťažko možno považovať za opravu chýb v písaní a počítaní alebo iných zrejmych nesprávností), dovolací súd s prihliadnutím na zásadu hospodárnosti a rýchlosti konania (čl. 17 Základných princípov CSP) konštatuje, že nápravu nemožno dosiahnuť iba zrušením rozhodnutia odvolacieho súdu. Preto dovolací súd zrušil aj dotknutý výrok rozsudku súdu prvej inštancie v spojení s opravným uznesením v časti týkajúcej sa povinnosti žalovaného zaplatiť žalobcovi nájomné s úrokmí z omeškania (§ 449 ods. 2 CSP) a vec vrátil súdu prvej inštancie na ďalšie konanie (§ 450 CSP).

20. Dovolaťel' v dovolaní výslovne uviedol, že podáva dovolanie proti všetkým výrokom rozsudku odvolacieho súdu. Vo vzťahu k výroku, ktorým dovolací súd potvrdil výrok rozsudku súdu prvej inštancie o zamietnutí žaloby v prevažujúcej časti však žalovaný nebol tou stranou sporu, v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), teda dovolanie bolo v tejto časti podané neoprávnenou osobou a bolo potrebné ho odmietnuť (§ 447 písm. b) CSP).

21. Rovnako bolo potrebné odmietnuť dovolanie ako neprípustné podľa § 447 písm. c) CSP v časti smerujúcej proti zrušujúcemu výroku rozsudku odvolacieho súdu (v tejto časti mal rozsudok odvolacieho súdu povahu uznesenia). Zrušujúce uznesenie odvolacieho súdu totiž judikatúra najvyššieho súdu nepovažuje za rozhodnutie vo veci samej alebo rozhodnutie, ktorým sa konanie končí podľa § 420 uvádzacej vety CSP (napr. uznesenie z 19. januára 2017 sp. zn. 3Cdo/236/2016, uverejnené ako R 19/2017). Okrem toho aj keby (čiastočné) zrušenie rozsudku súdu prvej inštancie a vrátenie veci tomuto súdu bolo nesprávnym rozhodnutím, dovolací súd ním neznemožňuje strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva - obe strany majú naďalej možnosť uskutočňovať svoje procesné práva v konaní pred súdom prvej inštancie a prípadne v následnom odvolacom konaní.

22. Rozhodovacia prax najvyššieho súdu je ustálená v tom, že ak v konaní došlo k procesnej vade uvedenej v § 420 CSP, dovolaním napadnuté rozhodnutie je potrebné zrušiť bez toho, aby sa dovolací súd zaoberal ďalšími dovolacími námietkami dovolaťela a správnosťou právnych záverov, na ktorých spočíva zrušované rozhodnutie odvolacieho súdu (t. j. v tomto prípade námietkami dovolaťela o nesprávnom právnom posúdení veci v zmysle § 421 ods. 1 CSP). Totiž v prípade dôvodne namietanej vady zmätočnosti ide o procesnú nesprávnosť zásadného charakteru, pri ktorej je predčasné podrobiť napadnuté rozhodnutie meritórnemu dovolaciemu prieskumu z hľadiska právneho posúdenia veci (pozri rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 1Cdo/166/2017, 2Cdo/88/2017, 3Cdo/146/2018, 4Cdo/191/2018, 5Cdo/29/2016, 8Cdo/70/2017).

23. Napriek tomu dovolací súd dáva do pozornosti odvolaciemu súdu a súdu prvej inštancie, že aplikácia ustanovenia § 28a zákona č. 229/1991 Zb. v znení neskorších predpisov na výpočet nájomného je minimálne sporná, keďže citované ustanovenie sa vzťahuje na „náhrady podľa tohto zákona“, čo sú predovšetkým jednorazové náhrady za pozemky, ktoré nemožno vydať (§ 11, § 16), za stavby, ktoré nemožno vydať (§ 14), za trvalé porasty (§ 15, § 24), náhrady živého a mŕtveho inventára (§ 20). Aj keď ustanovenie § 22 ods. 9 („Výška nájomného za lesný pozemok z nájomného vzťahu, ktorý vznikol podľa odseku 2, sa určí podľa všeobecne záväzného právneho predpisu, ktorý vydá ministerstvo“) bolo vložené do zákona až s účinnosťou od 1. júla 2019, je sporné, či pred účinnosťou tohto ustanovenia mal zákonodarca pod pojmom „náhrady“ v § 28a na mysli aj nájomné.

24. V ďalšom konaní sa súd prvej inštancie bude vecne zaoberať vyššie uvedenými námietkami

žalovaného a vo veci opätovne rozhodne. V súvislosti s predchádzajúcim odsekom dovolací súd dáva do pozornosti súdu prvej inštancie zákaz reformatio in peius (čl. 16 ods. 3 Základných princípov CSP), keďže proti tej časti výroku rozsudku odvolacieho súdu, ktorou bolo potvrdené zamietnutie žaloby v prevyšujúcej časti, nebolo podané dovolanie oprávnenou osobou (žalobcom), teda zamietnutie žaloby v prevyšujúcej časti zostalo nedotknuté. V novom rozhodnutí súd prvej inštancie rozhodne znova o trovách pôvodného konania a rozhodne aj o trovách dovolacieho konania (§ 453 ods. 3 CSP).

25. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.